תל"ם

התיאטרונים למעברות

מיסודם של

המרכז לתרבות ולהסברה של ההסתדרות,
הסוכנות היהודית ומשרד החנוך והתרבות

הבימה

*

היהודי הנצחי

מחזה בשתי מערכות מאת ד. פינסקי

עברית: מ. אזרחי־קרישבסקי

ההצגה: ו. מצ׳דילוב

הציור: ג. יקולוב

המוסיקה: קריין המנצח: פורדהאוז בן־ציסי

פקוח טכני: י. רובינשטין

9.2.3

הארכיון הישראלי לתיאטרון

מְשַׁתְּתְּפֵי הַמַּחֲזֶה:

הַנָּבִיא . . . . צבי פרידלנד

הָאִשָּׁה הַצְּעִירָה . . . . חנה רובינא

רוּת, שִׁפְחָתָהּ . . . . . שושנה דואר

גִּרְיוֹן, טַרְפוֹן, גַּמְלִיאֵל — מִזִּקְנֵי הָעִיר — יהושע ברטונוב, יהודה רובינשטיין, שלמה ברוק

אֲבִישַׁי, מוֹכֵר בְּשָׂמִים . . . דוד ורדי

בַּרְזִלַּי, מוֹכֵר אָרִיג . . רפאל קלצ'קין

חִזְקִיָּהוּ, מוֹכֵר יַיִן . . . שלמה ברטונוב

פַּלְטִיאֵל, מוֹכֵר בְּשָׂמִים . . שמואל סגל

מַרְטוּס, צוֹרֵף . . . . . בן־חיים

שִׁמְעוֹן, עִוֵּר . . . . . מנחם בנימיני

מָרְתָא, רַקְדָנִית . . . . רחל תמור

רִיפָּא, קַבְּצָנִית . . . . . עדה טל

תִּרְצָה . . . . נאוה שאן

עָדָה . . . . שושנה רביד

אָהֳלָה . . . . מרים זוהר

נְשֵׁי הַשּׁוּק, תּוֹשְׁבֵי קִרְיַת־אַרְבַּע

הַיְּהוּדִי הַנִּצְחִי

תַּמְצִית הַמַּחֲזֶה

מַעֲרָכָה א׳

חָרְבַּן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ. שַׁחֲרִית בִּכְפַר בִּירַת־אַרְבַּע, שׁוּק. בָּאִים סוֹחֲרִים רוֹכְלִים, נָשִׁים. שֶׁבֶר הָאֻמָּה אֵינוֹ מַטְרִידָם מֵעִסְקֵי יוֹמָם, מֵחַיֵּי מִסְחָר, הוֹלֵלוּת וְתַעֲנוּגוֹת. הִנֵּה בָּאָה הַזּוֹנָה מָרְתָא וְהֶהָמוֹן מֵרִיעַ לִקְרָאתָהּ. אֶת הַצָּהֳלָה וְהַהֶפְקֵרוּת מְשַׁסְּעִים שְׁלֹשֶׁת זִקְנֵי הָעִיר. בְּשׂוֹרָה רָעָה בְּפִיהֶם: צֵאת צְוָחָה וּתְלָאוֹת בִּירוּשָׁלַיִם עִיר הַקֹּדֶשׁ. יִתָּכֵן, שֶׁכְּבָר נֶחֱרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ. אַךְ הֶהָמוֹן אֵינוֹ מַאֲמִין. הֲיַד ה׳ תִּקְצַר? דִּבְרֵי הַנֶּחָמָה שֶׁל גְּרְיוֹן מְעוֹדְדִים אֶת הֶהָמוֹן. הֶהָמוֹן מִתְפַּלֵּל וְהִנֵּה מִתְפָּרֵץ קוֹל זָר, קוֹרֵא: „חִתּוּלִים לִמְכִירָה!" וּמַרְגִּיז בִּקְרִיאָתוֹ אֶת הֶהָמוֹן. „מִי כָּאן חִזְקִיָּהוּ שֶׁהוֹלִיד אֶת הַמָּשִׁיחַ בְּיוֹם חָרְבַּן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ?" שׁוֹאֵל הַזָּר — הוּא הַנָּבִיא. כָּאן בְּבִירַת־אַרְבַּע נוֹלַד עַכְשָׁו הַמָּשִׁיחַ — טוֹעֵן הַזָּר. הֶהָמוֹן מוּכָן לְהַאֲמִין לְדִבְרֵי הַנָּבִיא. אַךְ זִקְנֵי־הָעֵדָה מְטִילִים סָפֵק בִּנְבוּאָתוֹ וּמְבַקְּשִׁים אוֹת וּמוֹפֵת. הַנָּבִיא מְבַקֵּשׁ שֶׁיִּנָּתֵן לוֹ מוֹעֵד שֶׁל שְׁלֹשָׁה יָמִים לִמְצֹא אֶת מְנַחֵם הַמָּשִׁיחַ. הֶהָמוֹן הַנִּסְעָר מִתְנַכֵּל לַהֲרֹג אֶת הַנָּבִיא, אַךְ גְּרְיוֹן מַצִּילוֹ.

מַעֲרָכָה ב׳

הֶהָמוֹן לוֹעֵג לַנָּבִיא וּמִתְעַלֵּל בּוֹ. אַךְ הִנֵּה בָּאָה אִשָּׁה הַמְבַקֶּשֶׁת חִתּוּלִים לִבְנָהּ שֶׁנּוֹלַד. שְׁמוֹ מְנַחֵם, אָבִיו חִזְקִיָּהוּ. הוּא נוֹלַד בְּיוֹם חֻרְבַּן הַמִּקְדָּשׁ וְעַל כֵּן הוּא שָׂנוּא עָלֶיהָ. הִיא לֹא תֵינִיק אוֹתוֹ, הִיא תַּחֲנִיקֵהוּ. וְאוּלָם – „הוּא הַמָּשִׁיחַ!" אוֹמֵר הַנָּבִיא. בֵּינָתַיִם חוֹזְרִים שְׁלִיחֵי הָעֵדָה וּמְבַשְּׂרִים: אָכֵן נֶחֱרַב בֵּית־הַמִּקְדָּשׁ. יְלֵל תַּאֲנִיָּה וּבְכִי עַל חָרְבַּן הַבַּיִת. אַךְ אֱמֶת, אִם כֵּן, בְּפִי הַנָּבִיא וֶאֱמֶת הִיא גַּם הַבְּשׂוֹרָה עַל הַמָּשִׁיחַ. הַקָּהָל כּוֹרֵעַ בֶּרֶךְ לְפָנָיו וְלִפְנֵי אֵם הַמָּשִׁיחַ. בְּרֹאשׁ הֲמוֹנֵי עָם נִסְעָרִים יוֹצֵא הַנָּבִיא לִקְרַאת הַמָּשִׁיחַ. אַךְ הִנֵּה הִתְחוֹלְלָה סְעָרָה בָּעִיר וְהַמִּיטָּה אָסוֹן. וְשׁוּב מְבַשֵּׂר הַמְבַשֵּׂר: בִּשְׁעַת הַסְּעָרָה נִשְׁדַּד הַבֵּן!

„וְהָלְאָה מָה?" עַתָּה יֵלֵךְ הַנָּבִיא לָנוּד מֵאֶרֶץ לְאֶרֶץ לְבַקֵּשׁ אֶת הַמָּשִׁיחַ – –

היהודי הנצחי

אינהאלט פון דער דראמע

ערשטער אקט

אין דער פרי איז דער מאַרק פון בירת־ארבע פול מיט הענדלער און פרויען. עס קומט אָן מרתה, אַ טענצערין. דער טומל ווערט איבערגעריסן, ווען עס קומען אָן דריי שטאָט־יועצים, וועלכע ברענגען אַ טרויעריקע ידיעה, אַז „ירושלים הונגערט", די פאָרנעמסטע און רייכסטע פאַמיליעס קלויבן ברעקלעך אין די גאַסן. מאַמעס טויטן זייערע קינדער און עסן זיי אויף. מען זאָגט, אַז דאָס בית־המקדש איז שוין חרוב געוואָרן.

גוריון, איינער פון די יועצים, רופט דעם המון מתפלל צו זיין צו גאָט און אים בעטן רחמים. די תפילות ווערן איבערגעריסן דורך אַ שטים פון אַ פרעמדן מענטש, וועלכער שרייט אויס: „וויקל־שנורן פאַרקוים איך!". דער המון איז אויפגעבראַכט, נאָר דער פרעמדער שרייט ווייטער: „צי איז נישט פאַראַן ביי אייך אַ מענטש מיטן נאָמען חזקיהו, וועמען זיין פרוי האָט געבוירן אַ זון מיטן נאָמען מנחם, אין טאָג פון חורבן בית־המקדש?" צי איז טאַקע דאָס בית־המקדש חרוב?! די מענטשן זענען פאַרזונקען געבליבן אין טרויער. די יועצים פרעגן אויס דעם פרעמדן און עס ווייזט זיך אַרויס, אַז ער שטאַמט נישט פון ירושלים און איז קיינמאָל דאָרט נישט געווען. ער אָבער, האַלט זיך עקשנותדיק, אַז דאָס בית־המקדש איז חרוב געוואָרן מיט צען טעג צוריק. ער זאָגט ווייטער, אַז אין דעם זעלבן מאָמענט איז געבוירן געוואָרן משיח, כּדי אויסצולייזן דאָס פאָלק און אויפבויען דאָס בית־המקדש. דאָס קינד דאַרף זיך געפינען איצטער אין בירת־ארבע. „דאָס איז אַ נביא" האָט אויסגעשריגן דער בלינדער בעט־לער אין התלהבות. דער המון איז גרייט צו גלויבן דעם נביא, נאָר די יועצים און די רייכערע בירגער פאָדערן פון אים באַווייזן. זיי פאַרלאַנגען ער זאָל באווייזן ניסים. דער פרעמדער ענטפערט זיי: „איך בין אַ פשוטער ערד־אַרבעטער, מיין קליין שטיקל ערד האָט פאַר מיר אַ גרעסערן ווערט, ווי מיין לאַנד, דעריבער האָב איך נישט געקעמפט פאַר דער פרייהייט פון לאַנד". מען רייסט אים איבער מיט אויסגעשריי: „פ אַ ר ר ע ט ע ר!". פלוצים באַווייזט זיך אַן אַלטער מאַן, און זאָגט: „אין דעם מאָמענט איז חרוב געוואָרן דאָס בית־המקדש. גלייכ־

צייטיק איז געבוירן געוואָרן משיח, גיי קיין בירת־ארבע און געפין אים. ער איז חזקיהו׳ס זון !״.

„נביא, נביא !״ האָט געשריגן דער המון. נאָר די יועצים האָבן געשפּעט און געחוזקט פון אים. זיי האָבן געפרעגט ביי אַלעמען און מען האָט נישט געפונען קיין מענטש מיטן נאָמען חזקיהו. זיי האָבן אים דערקלערט אַלס ליגנער און שווינדלער. דער המון האָט אים געוואָלט דערהרגענען, נאָר גוריון באַרויקט זיי. ער שיקט שליחים קיין ירושלים צו באַשטעטיקן די ריכטיקייט פון פרעמדנס רייד.

צווייטער אקט

דער פאַרמאַטערטער נביא רוט אויף זיין פּעקל שמאַטעס, שעפּטשנדיק כּסדר : „מנחם״. די פרויען און די שומרים שפּעטן פון אים. זיי ווילן זען זיין סחורה, זיי ווילן אים באַגנבענען. ער האַלט אין איין איבערחזרן : „אויב דאָס קינד הייסט נישט מנחם, קען איך פאַר אים נישט פאַרקויפן די וויקל־שנורן״. פּלוצים באַווייזט זיך אַ פרוי, וועלכע זוכט וויקל־שנורן פאַר איר נאָר־וואָס געבוירן קינד.

„ליידער ! מיין אָרעמער זון ! דאָס איז דערפאַר, ווייל ער איז געבוירן געוואָרן אין טאָג פון חורבן בית־המקדש״. — זאָגט די פרוי. „ווי אַזוי הייסט ער ?״ — פרעגט דער נביא מיט ציטער. „פרעג מיך בעסער נישט ! ער איז דער זון פון אומגליק ! זיין נאָמען איז מנחם״.

„און זיין טאַטע ווי הייסט, ווי הייסט זיין טאַטע ?!״ — „חזקיהו !״

דער נביא פול מיט פרייד וויל גלייך גיין זען דאָס קינד. די שומרים פאַרהאַלטן אים. די יועצים האַלטן, אַז דאָס קומען פון דער פרוי איז אַן אָפּגערעדט שפּיצל, כּדי צו ראַטעווען דעם פרעמדן. „איר זינדיקט !״ — וויינט דער נביא, „יעדע מינוט איז טייער״.

„מיר טוען אונזער חוב״ — ענטפערן די שומרים.

די פרוי, גלויבנדיק אַז דאָס קינד איז פאַרשאָלטן, רופט אויס : „גאָט, האָסט אים אַראָפּגעשיקט אויף דער וועלט, טאָ שפּייז דו אים״. „שווייג, פרוי, דיין זון וועט זיין אונזער משיח, לעסטער נישט״, — וואָרנט איר דער נביא.

די שליחים זיינען צוריקגעקומען פון ירושלים וויינענדיק אויפן חורבן בית־המקדש. דער נביא שרייט אויס : „לאָמיר גיין צו דעם זון פון דער פרוי, ער איז משיח ! ער וועט אונז פירן צום זיג !״. דעם קינדס ניאַניע קומט זיי אַנטקעגן פון ירושלים מיט דער שרעקלעכער בשורה, אַז דער שטורעם האָט אַוועקגעטראָגן דאָס קינד.

„וואָס וועט איצטער זיין ?״ — פרעגן די מענטשן דעם נביא.

„דאָס איז גאָטס שטראָף. איך מוז אייביק וואַנדערן פון לאַנד צו לאַנד און זוכן דעם משיח״.

מיטן אויפרוף „מ ש י ח !״ — הייבט דער נביא אָן זיין אייביקע וואַנדערונג.

tenant à le tuer. Mais il demande trois jours de grâce pour trouver Messie.

Gorion envoie des messagers à Jérusalem, pour savoir si l'étranger a dit la vérité. S'il leur a menti, il sera lapidé jusqu'à la mort.

Acte Deuxieme

Le prophète se repose sur son paquet de haillons en murmurant:

"Si le nom de l'enfant n'est pas Messie, je ne peux pas vendre des langes pour lui."

Soudain paraît une femme qui demande des langes pour son fils nouveau-né. Elle veut acheter de l'étoffe à l'étranger, mais la foule en riant, lui dit qu'il ne lui vendra pas.

Hélas! dit-elle, c'est parce qu'il est né le jour de la destruction du Temple".

"Quel est son nom ?" s'écrie le prophète tremblant.

"Messie".

"Et son père ?"

"Hizkin".

Frappée de terreur, la populace se disperse. Le prophète veut aller aussitôt vers l'enfant. Mes les gardiens ne veulent pas le laisser aller.

Forcé de rester là, le prophète questionne la femme sur son fils. Elle confirme le fait qu'il est né au moment de la chute du Temple. Le prophète dit :

"Ton fils est destiné à être notre Messie !"

La foule et les anciens reviennent. Les messagers retournent de Jérusalem, pleurant. Le Temple a été détruit. Le peuple s'incline devant le prophète. Il s'écrie :

"Allons à lui — le fils de cette femme — il est Messie, il nous conduira à la victoire."

Quand ils marchent en procession une tempête s'élève. La jeune mère revient, apportant la nouvelle que la tempête lui a ravi son fils.

Le prophète dit :

"C'est la punition de Dieu. Je dois errer à jamais, de pays en pays, en cherchant le Messie". Et, criant : "Messie" le prophète commence son voyage éternel.

LE JUIF ETERNEL

Drame en deux actes par DAVID PINSKI

Résumé du Drame

Acte Premier

Le marché de la ville de Biras-Arba s'emplit de marchands, de femmes et de mendiants. Les bruyantes plaisanteries sont interrompues par l'arrivée de trois anciens de la ville qui apportent de terribles nouvelles: "La famine est à Jérusalem. La nation est dans la misère. Des gens disent que le Temple a été détruit."

Gorion, un des anciens, voyant le peuple frappé de désespoir, fait un discours passionné et les presse de prier Dieu humblement. L'espoir renait et ils prient.

Ce moment sacré est troublé par la voix d'un étranger criant: "Je vends des langes. N'y a-t-il pas dans cette ville un homme nommé Hizkin, dont la femme a mis au monde un fils nommé Messie, le jour de la destruction du Temple ?"

Alors le Temple a bien été détruit ? L'étranger maintient que le Temple à été détruit dix jours avant. "Mais, dit-il, au même moment Messie est né pour bâtir un nouveau Temple. Et cet enfant est maintenant à Biras-Arba."

"Un prophète !", crie un mendiant aveugle.

Le peuple est prêt à croire le prophète, mais les anciens et les riches exigent des preuves. L'étranger leur dit :

"Je suis un simple fermier. Voilà dix jours, comme je travaillais aux champs, mes bêtes se mirent à mugir. Cela me mit en colère et je voulais les frapper. Soudain un viellard apparut devant moi et dit: 'Tu ne frapperas point. En ce moment le Temple a été détruit. Et au même moment Messie est né. Va à Biras-Arba et trouve-le. C'est le fils de Hizkin'."

"Un prophète !", crie le peuple. Mais les anciens le tournent en ridicule. Ils questionnent les gens et trouvent qu'il n'y a personne du nom de Hizkin à Biras-Arba. Ils dénoncent l'étranger comme un imposteur. Le peuple est prêt main-